

EL FARMACÈUTIC, CONSULTOR I EDUCADOR SANITARI

MANUEL SUBIRÀ I ROCAMORA

Departament de Sanitat i Seguretat Social.
Generalitat de Catalunya.

Només cal haver estat una curta temporada en una oficina de farmàcia, sobretot en el medi rural o en una barriada urbana, per adonar-se del paper de consultor i d'educador sanitari que hi exerceix el farmacèutic. Les consultes que s'hi produeixen se centren, bàsicament, en l'ús dels medicaments.

A primers de segle, amb l'aparició de les «especialitats» o «específics» i, sobretot, a partir dels anys trenta amb el vertiginós creixement de la indústria farmacèutica, la tasca primordial de l'apotecari: la preparació i dispensació dels fàrmacs, ha sofert una transformació gairebé total, perdent bona part de la seva vessant científico-professional.

D'uns anys ençà, però, el panorama ha canviat i tant les mateixes estructures professionals com els responsables de la salut pública, s'han adonat i han potenciat les possibilitats que per a una millor atenció sanitària, en especial per a un bon ús dels medicaments, oferia el farmacèutic anomenat, en molts països, «comunitari» (o sigui, amb oficina) i el que exerceix als centres hospitalaris.

Hi ha una colla de factors que juguen a favor d'aquesta activitat o faceta de l'exercici professional, p. ex. la seva fàcil accessibilitat i la permanent presència entre la població. En dir accessibilitat em refereixo tant al fet de trobar-se a peu pla de l'usuari, de qui només el separa una porta, generalment oberta, com a la fàcil relació humana que s'hi pot establir, exempta de la barrera de temor i de respecte que encara hi ha entre el metge i el pacient i també, perquè no dir-ho, sense haver de fer una llarga avantsala ni satisfer honoraris.

En aquesta breu comunicació voldria, però, incidir en un altre aspecte de l'activitat d'educador o consultor exercida pel farmacèutic a la seva oficina, que no incideix de forma directa en l'ús dels medicaments.

Un percentatge bastant elevat de les consultes que s'atenen a les oficines de farmàcia estan relacionades amb problemes sanitaris diversos: petits accidents casolans; possibles emmetzinaments, sobretot d'infants; problemàtica de l'alimentació en situacions determinades (patològiques o no); qüestions del medi ambient (aigües, vegetals, animals de companyia, etc.); campanyes sanitàries (vaccinacions, tabac, drogues, alcohol, SIDA, etc.)

Donar-hi la resposta adequada, avaluar la possible necessitat d'una intervenció sanitària

especialitzada, aconsellant i convencent a l'usuari o als familiars i, de vegades, actuant de forma immediata, són accions que fan del farmacèutic d'oficina una peça clau en el sistema sanitari modern, en l'anomenada atenció primària.

Però, per aconseguir aquesta tasca, a més d'un *savoir faire* que, naturalment o pel tracte diari amb el públic, el farmacèutic d'oficina ja posseeix i d'un «sentit comú» sanitari, que la seva formació universitària li haurà facilitat, necessita uns coneixements específics i una informació que li permetin d'estar al dia en tots els temes relacionats amb la salut.

Per donar resposta a aquest repte i a aquestes exigències de la societat, es podrien contemplar dues qüestions que, per bé que distintes, estan força interrelacionades.

Una, seria tenir la formació més idònia i actualitzada, i l'altra, seria disposar d'uns mitjans informatius eficaços.

L'evolució de la terapèutica i l'aparició o la identificació de noves patologies, amb la consegüent recerca i posada a punt de nous fàrmacs, cada cop més potents i amb indicacions i contraindicacions molt concretes, així com la tecnificació creixent de la vida quotidiana que suposa la introducció de nous productes en els hàbits domèstics, fan imprescindibles l'ampliació i el reciclatge dels coneixements rebuts a la facultat, així com el ràpid accés a la informació concreta que hi faci referència.

D'una banda, doncs, s'ha de programar, potenciar i fins, perquè no, establir l'obligatorietat de la formació continuada del farmacèutic, cosa que han d'assumir les estructures administratives, les corporatives i la mateixa universitat, cadascú en el paper que li sigui propi i en la mesura de les seves possibilitats. També per part de l'Administració s'ha d'informar regularment i específicament als farmacèutics dels problemes sanitaris de la comunitat i de les campanyes que es programin per donar-hi resposta, comptant amb la seva útil participació per aconseguir-ne una eficaç difusió i uns bons resultats.

D'altra banda cal pensar que, per bé que els coneixements bàsics i els més específics s'hagin posat al dia, és necessari tenir el màxim d'informació sobre els diversos camps en què es pot actuar, sobretot una informació que permeti donar respostes en un termini breu, respostes que, a més, serveixin per poder prendre decisions en casos crítics, com poden ser les intoxicacions per productes domèstics i per medicaments, puix gairebé sempre és a la farmàcia on s'acudeix en primera instància.

Per accedir a aquesta informació no cal dir que la cada vegada més estesa tecnologia informàtica és absolutament imprescindible i que, com dèiem abans, tant l'Administració com les corporacions i entitats professionals han de col·laborar sense reserves en la implantació d'aquest servei en la completa xarxa d'atenció farmacèutica que pràcticament cobreix tot el país, a la vegada que s'han de crear i tenir actualitzats els bancs de dades corresponents.

Per confegir-ne un de molt necessari caldria que s'obligués a tots els fabricants de productes d'ús domèstic susceptibles de produir intoxicacions, a comunicar el nom dels components perillosos que contenen, a fi que amb l'ajuda de la informàtica es pogués saber amb rapidesa la causa i el tractament adequat.

Tot aquest tipus d'informació i, no cal dir, tota la relacionada amb l'ús dels medicaments, en mans del farmacèutic, professional sanitari de formació bàsicament química, estarà en disposició de ser treballada i estudiada per a cada cas i sempre a l'abast de la societat amb garantia d'eficàcia. En primer lloc per a l'ús dels professionals que estan en primera línia de l'atenció sanitària, dels quals el farmacèutic ha de ser el primer i més eficient informador i després, com és lògic, dels pacients i usuaris que acudeixen a l'oficina de farmàcia cercant el consell adequat a la seva tribulació.

Només caminant decididament vers aquestes fites, el farmacèutic podrà aconseguir presentar un model de professional de la salut en concordança amb les exigències i necessitats de la moderna societat tecnificada.